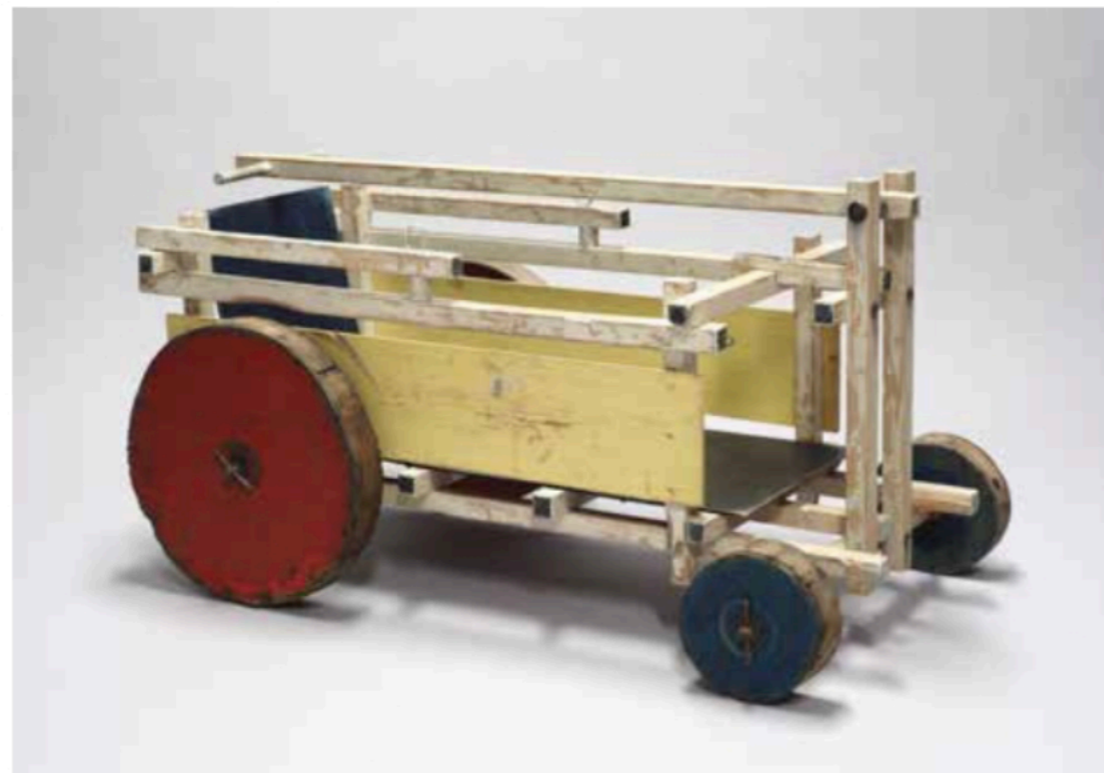

TEFAF onthult zich aan wie kijkt en leest

Met 276 deelnemende galeries is het aanbod op TEFAF ronduit overweldigend. In de zoektocht naar de verhalen achter de beelden selecteert COLLECT een aantal werken waarbij het de moeite loont langer stil te staan.

TEKST: ELIEN HAENTIENS

Rijdende Rietveld

Gerrit Rietveld, *Strandwagen*, 1922-23, multiplex, grenenhout en staal, 54,5 x 60 x 102,5 cm, € 250.000-300.000. © Galerie van den Bruinhorst, Kampen.

Als onderdeel van de Focus-presentatie *Rietveld's Visions* vertegenwoordigt deze boldeker de esthetische beweging De Stijl, die slechts een van de artistieke ontwikkelingen van de Nederlandse meubelmaker was. Dit exemplaar is een van de drie oudste bewaard gebleven stukken en bezit nog een groot deel van de originele lak. Doordat de strandwagen altijd binnen dezelfde familie bleef en die het object bijzonder nauwkeurig liet restaureren, is het volgens specialist Jurjen Creman een van de best gedocumenteerde Rietveld-

objecten. *Strandwagen* is opgebouwd uit dezelfde visuele elementen als een van Rietvelds eerste baanbrekende ontwerpen: de *Lattenleunstoel* (1918), die later zou evolueren tot de iconische *Rood-Blauwe Stoel* (ca. 1919). Hoewel hij niet vaak cirkels gebruikte, inspireerde een ontmoeting met de Russische kunstenaar El Lissitzky eerder dat jaar wellicht tot de ronde vormen. Via de primaire kleuren benadrukte Rietveld elk afzonderlijk onderdeel van de constructie, net zoals hij later bij zijn iconische stoel zou doen.

Revolutie in portretkunst

Met een verver als vader krijgt Anthonis Mor van Dashorst (1516/21-1576/77) de liefde voor pigmenten en kleuren met de paplepel binnen. Zijn uitzonderlijke tekentalent laat deze Utrechtse kunstenaar toe lessen te volgen bij Jan van Scorel. Dat hij in 1547 naar Antwerpen verhuist, vormt een keerpunt in zijn carrière. De Scheldestad beleeft economische en artistieke hoogdagen, en Mors talent trekt al gauw de aandacht. Zo bestelt Antoine Perrenot de Granvelle, bisschop van Arras en de latere kardinaal van Mechelen, rond 1548 een portret dat zich nu in het Kunsthistorisch Museum van Wenen bevindt. De kledij op dit *Halfslag portret van een man* laat toe het werk te dateren tussen 1545 en 1555.

Samen met het portret van Granvelle openbaart het werk de fundamentele transformatie in portretkunst die plaatsvond in Antwerpen rond 1550. De sculpturale uitwerking door vroeg-Nederlandse meesters moest plaats maken voor een meer schilderkunstige, realistische weergave. De geleidelijke overgangen in kleur en het levendige spel tussen licht en schaduw krijgen meer belang; de contouren worden zachter en de kleurtinten van de huid natuurlijker. De vluchtige, witte impasti op het oor illustreren het toenemende vertrouwen in lossere, expressievere penseelstreken. De invloed van de Venetiaanse schilderkunst, en dan vooral Titiaans colorito dat kleur, textuur en schilderkunstige bravoure met elkaar verenigt, stimuleert deze evolutie. Ook de steeds uitgebreidere medische kennis en interesse in fysionomie oefenden een sterke invloed uit. Meer dan een louter esthetische keuze waren de kleur, textuur en uitstraling van de huid indicatoren van de gezondheid en het karakter van de geportretteerde. Dat droeg alleen maar bij tot zijn faam: met opdrachten van de Habsburgers of edelen uit Spanje, Portugal, Engeland en Nederland wist Mor van Dashorst tot aan zijn dood een indrukwekkende carrière uit te bouwen.

Anthonis Mor van Dashorst, *Halfslag portret van een man*, ca. 1550, olie op paneel, 99 x 71,8 cm. © Nicholas Hall, New York.

Gabriele Münter, *Maan boven Murnau*, ca. 1910, olie op karton, 53,1 x 70,1 cm, € 850.000. Galerie von Vertes, Zürich/Freienbach. © Walter Bayer, München.

Geometrie

In dit voor haar oeuvre unieke schilderij breekt de Duitse kunstenaar Gabriele Münter (1877-1962) de rudimenten van architectuur en natuur af tot geometrische vormen. De kleurvelden overlappen elkaar niet, waardoor een extreme vergankelijkheid ontstaat. Het licht beschrijft het moment van de schemering; een zilveren maan komt op in de gloeiende hemel na zonsondergang. Weg van folkloristisch aantrekkelijke aanzichten van München streeft Münter hier naar een radicale ontbinding van de vorm.

BEZOEKEN

TEFAF
14 t/m 19-03
MECC, Maastricht
tefaf.com